

Lösningar

13 mars 2026

Uppgift 1

a) $\mathbb{E}[X] = \mathbb{E}[\mathbb{E}[X|Y]] = \mathbb{E}[Y] = 1/\lambda = 1/2.$

b) $\text{Var}(X) = \mathbb{E}[\text{Var}(X|Y)] + \text{Var}(\mathbb{E}[X|Y]) = 4 + \text{Var}(Y) = 4 + 1/\lambda^2 = 17/4.$

Uppgift 2

a) Kedjan är irreducibel och aperiodisk och har alltså en asymptotisk fördelning $\pi = (\pi_1, \pi_2, \pi_3)$ som bestäms av $\pi = \pi \mathbf{P}$ tillsammans med kravet att $\sum \pi_i = 1$. Detta ger $\pi = (2/6, 3/6, 1/6)$ och maskinen fungerar alltså i långa loppet $2/6 + 3/6 = 5/6$ av tiden.

b) Sannolikheten $\mathbb{P}(X_{10} = j | X_0 = i)$ ges av elementet på rad i kolumn j i matrisen $\mathbf{P}^{10}$.

Uppgift 3

a) Kunder kommer in i butiken enligt en Poissonprocess med intensitet $60 \cdot 0.1 = 6$ kunder per timme. Tiden T till den första kunden kommer in är $\text{Exp}(6)$ -fördelad (räknat i timmar) och den sökta sannolikheten är $\mathbb{P}(T > 1/6) = e^{-6 \cdot 1/6} = e^{-1}$.

b) $\text{Po}(6)$

c) $\text{Bin}(70, 0.1)$

d) Besökstiderna är oberoende och likformigt fördelade mellan kl 10 och 11. Sannolikheten att en given besökare kom mellan kl 10.30 och 11 är alltså $1/2$ och sannolikheten att alla fem besökare gjorde det är $(1/2)^5 = 0.03125$.

Uppgift 4

Låt $X(t) = 0$ om en kund av typ A betjänas, $X(t) = 1$ om systemet är ledigt och $X(t) = 2$ om en kund av typ B betjänas. Då är $X(t)$ en födelse-dödsprocess med $\lambda_0 = 1$ (1/betjäningstid för typ A), $\lambda_1 = 0.3 \cdot 0.5$ (ankomstintensitet för typ B) och $\mu_1 = 0.7 \cdot 0.5$ (ankomstintensitet för typ A), $\mu_2 = 0.5$ (1/betjäningstid för typ B). Vi får $r_1 = \lambda_0/\lambda_1 = 100/35$ och $r_2 = \lambda_0\lambda_1/(\mu_1\mu_2) = 30/35$ och sannolikheten att systemet är tomt blir $r_1/(1 + r_1 + r_2) = 100/165 = 0.606$.

Uppgift 5

a) För att stanna kvar i tillstånd 2 (respektive gå till tillstånd 4) ska båda kort väljas bland de två man redan har (respektive inte har), vilket har sannolikhet $\frac{1}{2} \cdot \frac{1}{3} = \frac{1}{6}$. Befinner man sig i tillstånd 3, stannar man kvar där med sannolikhet $\frac{1}{2}$. Övergångsmatrisen blir alltså:

$$\mathbf{P} = \begin{pmatrix} 1/6 & 4/6 & 1/6 \\ 0 & 1/2 & 1/2 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix}.$$

Tillstånd 4 är rekurrent (absorberande), tillstånd 2 och 3 är transienta.

b) Det förväntade antalet besök i de rekurrenta tillstånden 2 och 3 innan absorption i tillstånd 4 bestäms av matrisen $\mathbb{S} = (\mathbf{1} - \mathbb{P}_T)^{-1}$, där $\mathbb{P}_T = \begin{pmatrix} 1/6 & 4/6 \\ 0 & 1/2 \end{pmatrix}$. Vi får

$$\mathbb{S} = \frac{12}{5} \begin{pmatrix} 1/2 & 4/6 \\ 0 & 5/6 \end{pmatrix}.$$

Här svarar första raden mot start i tillstånd 2. Kommer vi också ihåg det första paketet han köpte så blir det förväntade totala antalet paket han måste köpa $1 + \frac{6}{5} + \frac{8}{5} = \frac{19}{5}$.

Uppgift 6

Låt X_n beteckna antalet män i generation n och låt $a_n = \mathbb{P}(X_n = 0 | X_0 = 1)$. Vi söker a_3 . Genom att betinga på antalet män i den första generationen

och utnyttja minnelöshet och tidshomogenitet får vi

$$\begin{aligned} a_n &= \sum_{k=0}^2 \mathbb{P}(X_n = 0 | X_0 = 1, X_1 = k) \mathbb{P}(X_1 = k | X_0 = 1) \\ &= \sum_{k=0}^2 \mathbb{P}(X_{n-1} = 0 | X_0 = k) \mathbb{P}(X_1 = k | X_0 = 1). \end{aligned}$$

Här gäller att $\mathbb{P}(X_{n-1} = 0 | X_0 = k) = a_{n-1}^k$, eftersom händelsen innebär att k oberoende stammar dör ut. Låt p_k beteckna sannolikheten att en given man får k söner (dvs $p_0 = 0.2$, $p_1 = 0.3$ och $p_2 = 0.5$) och definiera $G(x) = \sum_{k=0}^2 p_k x^k$. Vi har då enligt ovan att $a_n = G(a_{n-1})$ och kan beräkna $a_1 = G(a_0) = G(0) = 0.2$, $a_2 = G(0.2) = 0.28$ och slutligen $a_3 = G(0.28) = 0.3232$.